

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välisestä sopimuksesta matkustajarekisteritietojen (PNR) siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (EU-Sveitsi PNR-sopimus)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välisestä sopimuksesta matkustajarekisteritietojen (PNR) siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (EU-Sveitsi PNR-sopimus) (U 45/2025 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Amanda Mäkelä, oikeusministeriö

Viitetiedot

E 45/2023 vp

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio on jakanut Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välillä neuvotellun sopimusluonnoksen matkustajarekisteritietojen (PNR) siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Sopimus muodostaa oikeusperustan, jonka nojalla lentoliikenteen harjoittajat voivat siirtää PNR-tietoja. Sopimusluonnos sisältää määräykset siitä, miten PNR-tietoja voidaan siirtää Sveitsiin ja käsitellä Sveitsissä. Se sisältää lisäksi määräykset EU:n jäsenvaltioiden ja Sveitsin viranomaisten sekä Europolin ja Eurojustin välisestä PNR-tietojenvaihdosta. Sopimus on liiteasiakirjoineen kaikkia osapuolia oikeudellisesti sitova.

Valiokunnan lausunto HaVL 23/2025 vp

Komissio pyrkii viimeistelemään EU-Sveitsi PNR-sopimuksen sisällön lokakuun loppupuolella sekä luonnostelemaan suositukset EU:n neuvoston päätöksiksi sopimuksen tekemisestä ja allekirjoittamisesta heti tämän jälkeen. Sopimuksen tekeminen edellyttää neuvoston lisäksi myös parlamentin hyväksyntää.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa sitä, että EU pyrkii neuvottelemaan Sveitsin kanssa PNR-sopimuksen. Valtioneuvosto pitää tärkeänä sitä, että neuvottelut EU-Sveitsi PNR-sopimuksesta saadaan päätettyä mahdollisimman pian.

Valtioneuvosto katsoo, että komission jakama sopimusluonnos vastaa pääosin komissiolle annettuja neuvotteluohjeita ja Suomen tavoitteita. Sveitsi on täytöntöönpannut EU:n rikosasioiden tietosuojadirektiivin. Näin ollen osa neuvotteluohjeissa edellytetyistä seikoista, kuten oikeussuojakeinoista, on saatettu Sveitsissä voimaan tätä kautta. Kyseisistä seikoista ei ole siten ollut tarvetta ottaa määräyksiä sopimusluonnokseen.

Valtioneuvosto katsoo, että sopimusluonnoksessa on saavutettu tasapaino kansalaisten turvallisuuden varmistamisen ja perusoikeuksien kunnioittamisen välillä ja että se sisältää sellaiset suojatakeet, joilla valtioneuvoston mielestä voidaan varmistua sopimuksen yhteensopivuudesta EU:n perusoikeuskirjan keskeisten artiklojen kanssa. Sopimusluonnos kunnioittaa perusoikeuksia ja erityisesti oikeutta yksityisyyteen ja henkilötietojen suojaan sekä antaa lentoyhtiöille niiden toiminnassaan tarvitseman oikeusvarmuuden. Valtioneuvosto katsoo, että neuvottelujen lopputuloksena syntynyt sopimusluonnos on hyväksyttävissä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valtioneuvoston kirjelmässä on kysymys Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välillä neuvotellusta sopimusluonnoksesta matkustajarekisteritietojen (PNR) siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. PNR-tiedoilla tarkoitetaan lentomatkustajia koskevia henkilötietoja, joita lentoliikenteen harjoittajat tarvitsevat varausten käsittelyä varten.

PNR-tiedot ovat tärkeä työkalu terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa. PNR-sopimusten tarkoituksena on säännellä PNR-tietojen siirtoa ja käyttöä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi siten, että noudatetaan täysimääräisesti sopimuksessa määriteltäviä henkilötietojen suojaa koskevia ehtoja. Sopimus muodostaa oikeusperustan, jonka nojalla lentoliikenteen harjoittajat voivat siirtää PNR-tietoja.

Käsiteltävänä oleva sopimusluonnos sisältää määräykset siitä, miten PNR-tietoja voidaan siirtää Sveitsiin ja käsitellä Sveitsissä. Se sisältää lisäksi määräykset EU:n jäsenvaltioiden ja Sveitsin viranomaisten sekä Europolin ja Eurojustin välisestä PNR-tietojenvaihdosta. Sopimus on liiteasia-kirjoineen kaikkia osapuolia oikeudellisesti sitova.

Valiokunnan lausunto HaVL 23/2025 vp

Selvityksen mukaan komission jakama sopimusluonnos vastaa pääosin komissiolle annettuja neuvotteluohjeita ja Suomen tavoitteita. Sveitsi on Schengenin yleissopimuksen osapuoli, ja se on osana Schengenin säännösten täytäntöönpanoa hyväksynyt ja pannut täytäntöön myös EU:n rikosasioiden tietosuojadirektiivin¹. Näin ollen osa neuvotteluohjeissa edellytetyistä seikoista, kuten oikeussuojakeinoista, on saatettu Sveitsissä voimaan sitä kautta. Kyseisistä seikoista ei siten ole ollut tarvetta ottaa määräyksiä sopimusluonnokseen. Selvityksen mukaan sopimusneuvotteluissa on huomioitu myös kansainvälisen siviili-ilmaisujärjestö ICAO:n hyväksymät PNR-tietoja koskevat standardit ja suositellut menettelytavat, joilla määritetään korkeatasoiset suojatoimet tietosuojan suhteen ja edistetään suojan tasoa kansainvälisellä tasolla. Valiokunta katsoo, että turvallisuus- ja tietosuojakysymykset on huomioitu sopimusluonnoksessa asianmukaisesti.

Euroopan unionin neuvosto on hyväksynyt maaliskuussa 2024 päätöksen neuvotteluvaltuuksien antamisesta komissiolle (E 45/2023 vp). Samassa yhteydessä se hyväksyi vastaavat valtuudet neuvottelujen käymisestä Norjan ja Islannin kanssa. Selvityksen mukaan EU:n ja Sveitsin välinen PNR-sopimusluonnos on yksi yhteen Islannin ja Norjan kanssa neuvoteltujen sopimusten kanssa (U 4/2025 vp, U 5/2025 vp). Valiokunta pitää tärkeänä, että neuvottelut EU:n ja Sveitsin välisestä PNR-sopimuksesta saadaan päätettyä mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680 luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätyksen 2008/977/YOS kumoamisesta

Valiokunnan lausunto HaVL 23/2025 vp

Helsingissä 23.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Paula Werning sd
jäsen Juha Viitala sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne